

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Затверджено
На засіданні кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 20 січня 2022 р.)

В.о.завідувача кафедри

доц. В.О. Корнят

**Силабус з навчальної дисципліни «Соціальна профілактика девіантної поведінки»,
що викладається в межах ОПП Соціальна педагогіка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 231 Соціальна робота**

Назва дисципліни	Соціальна профілактика девіантної поведінки
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського,7,
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 231 Соціальна робота
Викладачі	Мартіросян Леся Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
Контактна інформація викладачів	ел. пошта: lesia.martirosian@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Середа, 13.30 – 15.00 (Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7) Також, консультації можуть бути в день проведення лекційних/практичних занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/sotsialna-profilaktyka-deviantnoi-povedinky

Інформація про дисципліну	Дисципліна «Соціальна профілактика девіантної поведінки» є нормативною дисципліною зі спеціальності 231 Соціальна робота для Освітньої програми Соціальна педагогіка, яка викладається у _4_ семестрі в обсязі _3_ кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс «Соціальна профілактика девіантної поведінки» призначено для здобувачів першого бакалаврського рівня другого року денної та заочної форми навчання. Предметом вивчення навчальної дисципліни є: соціальний аспект феномену девіантної поведінки; теорії сутність, форми, види девіантної поведінки; технології соціальної профілактики девіантної поведінки. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Змістовий модуль 1. Теоретичні основи девіантної поведінки. Змістовий модуль 2. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх.
Мета та цілі дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни є: формування у майбутніх соціальних працівників теоретичних знань та практичних умінь використання сучасних технологій соціальної профілактики девіантної поведінки неповнолітніх Основними завданнями вивчення дисципліни є: - поглиблене вивчення сутності девіантної поведінки, її соціальних характеристик та різних форм прояву у поведінці неповнолітніх; - формування умінь та навичок аналізувати різні відхилення у поведінці неповнолітніх, проектувати їх подальший особистісний та соціальний розвиток. - формування умінь студентів обирати та ефективно використовувати технології соціально-педагогічної профілактики девіантної поведінки неповнолітніх. - сприяння підвищенню загальної та педагогічної культури студентів;
Література для вивчення дисципліни	Базова: 1) Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків : навч.-метод. посіб. до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спец. «Соціальна робота». У 2 ч. Ч. 1. Теоретична частина. 2-ге вид., перероб. і доповн. Київ, 2016. 188 с. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12327/Volnova_profilactika%20deviant.1%20chast.1_eoriya.PDF?sequence=1 2) Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків. У 2 ч. Ч. 2. Практична частина. Київ, 2016. 193 с. 3) Корнещук В. В., Волошенко М. О., Олло В. П. Профілактика та корекція девіантної поведінки

підлітків : навч. посіб. Херсон : Олді плюс, 2021. 136 с.

- 4) Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л., Піскун В. М. Основи дитячої патопсихології : навч. посіб. для вузів. Київ : Перун, 2019. 464 с.
- 5) Савельєва Н. М. Соціальна профілактика девіантної поведінки : курс лекцій з презентацією навч. посіб. [для студентів і магістрів спец. «Соц. робота» і «Соц. педагогіка»]. Полтава : ПНПУ, 2016. 110 с.
- 6) Рущенко І. П. Соціологія особистості та девіантної поведінки. Текст лекцій для студентів спец. 054 «Соціологія». Харків : НТУ «ХП», 2020. 130 с.

Допоміжна:

- 7) Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15.02.95 р. № 61/95-ВР. Дата оновлення: 05.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
- 8) Про внесення змін до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» : Закон України від 01.09.2001 р. № 863-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/863-14#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
- 9) Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7.12.2017 р. № 2229-VIII {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2671-VIII від 17.01.2019, ВВР, 2019, № 18, ст.73}. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 5. ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
- 10) Горбунова В. Виховання без нервування: як упоратися з упертюхами, ледарями, плаксіями, розбишаками, крикунами та хитрунами : майстер-клас для мам і тат. Харків : «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 399 с.
- 11) Гишинский Я. И. Девиантология: социология преступности, наркотизма, проституции, самоубийств и других «отклонений». СПб : Юрид. центр Пресс, 2004. 254 с.
- 12) Гишинский Я. Социология девиантного поведения и социального контроля: Краткий очерк. URL: <https://studfile.net/preview/4279602/>
- 13) Гуцало Г. Г. Характерологічні поведінкові реакції підлітків. Акцентуації характеру. URL: wiki.cuspu.edu.ua/index.php
- 14) Зелінський А. Ф., Маршуб М. О. Підлітковий вандалізм. *Право України*. 2010. № 11.
- 15) Ілляшенко Т. Гіперактивна дитина. Психологічний супровід у навчальному закладі. Київ : Шкільний світ, 2017. 88 с.
- 16) Камінська О. В. Методичні рекомендації для батьків та педагогів з профілактики і корекції

інтернет-залежності молоді. Рівне : РОІППО, 2014. 35 с.

- 17) Колендзян Н. М. Як допомогти агресивній дитині (ігри, вправи, виховні заходи, психодіагностичні методики) : метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2015. 76 с.
- 18) Кондратенко Л. О. Мотивування девіантної поведінки підлітків у сучасному суспільстві. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716276/1/%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F-65-71.pdf> (дата звернення: 24.01.2022).
- 19) Кузьменко В. В., Диса О. В., Шинкаренко І. О. Психологія девіантної поведінки : навч. посіб. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 68 с.
- 20) Латыш Е. В. Вандализм: предмет и способы его совершения. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vandalizm-predmet-i-sposoby-ego-soversheniya> (дата звернення: 24.01.2022).
- 21) Лобанова А. С., Калашнікова Л. В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Каравела, 2017. 470 с.
- 22) Мартіросян Л., Мартіросян А. Виховний підхід до кримінальної відповідальності неповнолітніх у західноєвропейській ювенальній юстиції: історичний аспект. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк, 2015. № 1: Педагогічні науки. С. 164-168.
- 23) Протопопов А. О., Савельєва Н. М. Проституція як соціально-педагогічна проблема / за заг. ред. Н. М. Савельєвої. Полтава : Дивосвіт, 2009. 143 с.
- 24) Профілактика та корекція відхилень поведінки : навч.-метод. посіб. до самоств. роботи студентів / уклад. Н. В. Самойлова. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. 120 с.
- 25) Пугач М. Вандализм – біла пляма в педагогіці й психології / М. Пугач. *Виховна робота в школі*. 2017. № 12. С. 33-35.
- 26) Ресоціалізація неповнолітніх правопорушників в Україні та Польщі : [колективна монографія] / за ред. П. М. Гусака ; [П. М. Гусак, Л. Є. Гусак, Л. А. Мартіросян, С. Ю. Чернета, J. Rejman та ін.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 280 с.
- 27) Скороходова А. С. Вандализм. URL: <http://www.nir.ru/Socio/scipubl/sj/sj3-4-99skoro.html> (дата звернення: 24.01.2022).
- 28) Харченко С. Я., Краснова Н. П. Робота соціального педагога з дітьми девіантної поведінки. Харків : Основа, 2015. 143 с.
- 29) Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика : навч. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2018. 246 с.
- 30) Husak P., Martirosian L. Вплив соціальних патологій на формування виховних традицій західноєвропейської цивілізації: історичний аспект = Wpływ patologii społecznych na tworzenie

	<p>edukacyjnych tradycji zachodniej cywilizacji: aspekt historyczny. <i>Zamojskie Studia i Materiały</i> / Wschodnioeuropejski Uniwersytet Narodowy im. Łesi Ukrainki w Łucku, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu. Zamość, 2012. T. 14, zeszyt 1. Pedagogika. S. 193-200. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/10354/3/selection.pdf</p> <p>Інтернет-ресурси: Електронний репозитарій ЛНУ : сайт. URL: http://dspace.lnulibrary.lviv.ua/ Наукова бібліотека ЛНУ : сайт. URL: https://lnulibrary.lviv.ua/en/about-us-en/ Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : веб-сайт. URL: http://www.nbuv.gov.ua/</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p><u>Денна форма навчання:</u> 80 години аудиторних занять. З них: 32 години - лекцій, 48 години - практичних занять та 10 годин самостійної роботи</p> <p><u>Заочна форма навчання:</u> 16 годин аудиторних занять. З них: 6 годин – лекцій, 10 годин – практичних занять, 74 годин – самостійна робота студентів.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Інтегральна компетентність Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності: ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людині громадянина в Україні. ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК 5 Здатність планувати та управляти часом. ЗК 10 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 11 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 13 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети</p>

Фахові компетентності спеціальності

ФК 1 Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК 3 Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення. ,

ФК 4 Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК 5 Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі, які опинилися в складних життєвих обставинах.

ФК 8 Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

ФК 9 Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

ФК 10 Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

ФК 11 Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

ФК 12 Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

ФК 13 Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.

ФК 20 Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання (за освітньою програмою)

ПРН1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми

ПРН5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

	<p>ПРН14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.</p> <p>ПРН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p> <p>ПРН17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.</p> <p>ПРН19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.</p> <p>ПРН23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.</p>
Ключові слова	Теорії, концепції девіантної поведінки, типи критеріїв девіантної поведінки, акцентуованість особистості, мотиви поведінки, акцентуації характеру, рівень девіантності, профілактика девіантної поведінки, педагогічні умови профілактики, технології профілактики.
Формат курсу	Очний / заочний
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	іспит
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Вступ до спеціальності», «Загальна та соціальна педагогіка», «Психологія загальна, вікова, соціальна», «Психологія особистості», «Основи соціалізації особистості», «Генеза соціальної роботи»
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції (вступна, інформативна, проблемна, лекція-дискусія та ін.), бесіда, інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, обговорення, дискусії), підготовка презентацій, виступи.

<p>Необхідні обладнання</p>	<p>Комп'ютер, мультимедійний проектор, фліпчарт, маркери.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Семінарські/практичні заняття: 36 бали (24×1,5) Модульна контрольна робота: 14 балів (2×7) Іспит – 50 балів</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що виконані студентами завдання для семінарських, практичних занять сприятимуть опануванню умінь працювати з науковими джерелами, сприятимуть формуванню навиків самостійної роботи.</p> <p>Списування, використання без дозволу інформації з робіт інших учасників курсу становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідають усі семінарські, практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених у курсі.</p> <p>Література. Уся література, яку здобувачі освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання усіх завдань. При цьому обов'язково враховуються присутність та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням; не допускається списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Сутність девіантної поведінки. 2) Критерії визначення девіантної поведінки. 3) Поняття «норми» та «відхилення» у поведінці. 4) Класифікації девіантної поведінки. 5) Біологічні теорії девіацій. Біологічні чинники виникнення відхилень у поведінці. 6) Психологічні теорії девіацій. психологічні та психіатричні чинники девіантної поведінки. 7) Соціологічні теорії девіацій.

- 8) Соціальні чинники виникнення девіацій поведінки.
- 9) Соціальні проблеми суб'єктів девіацій.
- 10) Соціальні характеристики сімей дітей, схильних до девіантної поведінки.
- 11) Соціальні проблеми сучасного суспільства, що обумовлюють виникнення девіантної поведінки.
- 12) Соціальні проблеми суспільства, що виникають під впливом девіантної поведінки його членів.
- 13) Сутність поняття «соціальна профілактика» девіантної поведінки
- 14) Рівні профілактики девіантної поведінки.
- 15) Державний рівень профілактики соціальних відхилень
- 16) Законодавство України щодо профілактики соціальних відхилень
- 17) Соціальні інститути профілактики соціальних відхилень в Україні.
- 18) Адміністративний рівень профілактики соціальних відхилень в Україні.
- 19) Групи девіантної поведінки, сутнісні риси та основні характеристики.
- 20) Основні напрямки соціальної роботи з групами девіантної поведінки.
- 21) Види стратегій протидії соціальним відхиленням.
- 22) Сутність стратегії соціального контролю.
- 23) Механізми і процеси стратегії соціального контролю.
- 24) Розкрийте сутність стратегії нормалізації.
- 25) Соціальні причини та чинники формування девіантної поведінки підлітків.
- 26) Психологічні передумови та чинники формування девіантної поведінки підлітків.
- 27) Характеристики сімей груп ризику формування девіантної поведінки підлітків .
- 28) Сутність поняття «делінквентна» поведінка
- 29) Види протиправної поведінки.
- 30) Характеристика осіб схильних до протиправної поведінки.
- 31) Чинники формування груп протиправної поведінки .
- 32) Мотиви протиправної поведінки та характеристики осіб схильних до усвідомленої протиправної поведінки
- 33) Основні напрями соціальної профілактики правопорушень.
- 34) Мета і завдання соціальної роботи з особами схильними до правопорушень.
- 35) Соціальний патронаж, як технологія соціальної роботи з особами схильними до протиправної поведінки..
- 36) Сутність понять «соціальна реабілітація» та «ресоціалізація»..
- 37) Соціальна реабілітація як технологія соціальної роботи з особами, що повернулись з місць позбавлення волі.

	<p>38) Історія виникнення пенетентіарних систем, їх сутність і завдання.</p> <p>39) Ювенальне правосуддя: історія виникнення, мета і завдання</p> <p>40) Ювенальне правосуддя, як технологія соціальної роботи з неповнолітніми злочинцями.</p> <p>41) Теорія адиктивної поведінки та її основні поняття.</p> <p>42) Види адиктивної поведінки.</p> <p>43) Поняття синдрому «залежності», сутність, основні характеристики.</p> <p>44) Етапи формування синдрому залежності.</p> <p>45) Етапи формування адиктивної поведінки.</p> <p>46) Сутність соціальної профілактики адиктивної поведінки.</p> <p>47) Методи загальної профілактики адиктивної поведінки.</p> <p>48) «Зменшення шкоди» як технологія профілактики адиктивної поведінки</p> <p>49) Наркотизація, як форма девіантної поведінки Сутність та основні характеристики.</p> <p>50) Характеристики груп ризику наркотизації.</p> <p>51) Мотиви наркотизації особистості.</p> <p>52) .Моделі профілактики наркотизації.</p> <p>53) Мета, завдання та технології соціальної реабілітації нарккозалежних.</p> <p>54) Поняття соціального аутсайдерства. Жебракування і бродяжництво як його прояви.</p> <p>55) Соціальні та психологічні причини дитячого жебракування і бродяжництва.</p> <p>56) Етіологія дитячої безпритульності: соціальна, педагогічна, психологічна.</p> <p>57) Класифікація втеч дітей з дому. Вітчизняна статистика втеч.</p> <p>58) Традиції соціальної профілактики дитячої безпритульності в історії українського виховання.</p> <p>59) Взаємозв'язок дитячої безпритульності з іншими видами соціальних відхилень у поведінці.</p> <p>60) Вандалізм, як форма поведінкового відхилення. Види та мотиви вандалістичної поведінки підлітків та молоді.</p> <p>61) Суїцидальна поведінка, сутність та види .</p> <p>62) Соціальні чинники формування суїцидальної поведінки.</p> <p>63) Психологічні чинники формування суїцидальної поведінки</p> <p>64) Мотиви суїцидальної поведінки та типи підліткових аутоагресій. Характеристика стану субекта суїцидальної поведінки.</p> <p>65) Кризова інтервенція, як технологія профілактики суїцидальної поведінки</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1	<p>Тема. Розвиток уявлень про девіанту поведінку в європейському суспільстві. Уявлення про девіанту поведінку та завдання навчального курсу. Уявлення про девіанту поведінку в античні часи. Злочинність, проституція. Проблема покарання неповнолітніх злочинців. Зміна уявлень про девіантність поведінки в епоху Середньовіччя. Релігійні засоби покарання та профілактики. Ідеалізація жебракування і бродяжництва. Середньовічна злочинність як форма девіантної поведінки дітей і дорослих. Розповсюдження алкоголізму, наркотичної залежності та тютюнопаління в індустріальному суспільстві. Нове розуміння злочинності як форми девіантної поведінки та зміна підходів до покарання. Виникнення пенітенціарної та ювенальної системи правосуддя.</p>	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год	5, 6, 7, 8, 11, 22, 26, 30	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати текст лекції 2. Ознайомитися із рекомендованими джерелами. 3. Підготуватися за планом практичного заняття 4. У робочому зошиті в схематичному вигляді подати відповіді на питання до обговорення на СЗ. 	1 тиждень

2	<p>Тема: «Девіантність» як наукова категорія Наукове становлення і формулювання поняття «девіантність». Сучасні підходи до розуміння сутності поняття «девіантність». Поняття норми та відхилень у поведінці. Критерії визначення девіантної поведінки.</p>	Лекція – 2 год, Семінарське – 4 год	1, 2, 4, 5, 6, 11	1.Опрацювати текст лекції 2. Ознайомитися із рекомендованими джерелами. 3. Підготуватися за планом практичного заняття 4. Опрацювати рекомендовані методики виявлення схильності до девіантної поведінки	2 тиждень
3	<p>Тема. Класифікації девіантної поведінки. Соціально-правовий підхід. Поняття «дезадаптації», його прояви. Форми девіантної поведінки: протиправна, адиктивна, психопатологічна. Характеристики девіантної поведінки.</p>	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год	1, 2, 4, 5, 6, 11, 13, 19	1.Опрацювати текст лекції 2. Ознайомитися із рекомендованими джерелами. 3. Підготуватися за планом практичного заняття 4. Опрацювати рекомендовані методики виявлення схильності до девіантної поведінки	3 тиждень
4	<p>Тема. Основні теорії формування відхилень у поведінці. Біологічні теорії девіацій. Психологічні теорії девіацій. Соціологічні теорії формування відхилень у поведінці. Культурологічні теорії. Новітні теорії девіацій.</p>	Лекція – 2 год, Семінарське – 4 год	1, 2, 4, 5, 6, 11, 12, 18, 19	1. Опрацювати текст лекції 2. Ознайомитися із рекомендованими джерелами. 3. Підготуватися за планом практичного заняття 4. У робочому зошиті в схематичному вигляді подати відповіді на питання до обговорення на СЗ.	4 тиждень
5	<p>Тема. Феномен соціальної проблеми та девіантна поведінка. Поняття соціальної проблеми. Види соціальних проблем. Соціальні проблеми породжені девіантною</p>	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год	1, 2, 4, 5, 6, 11, 12,17	Підготувати і представити презентацію про стилі батьківського ставлення, що позначаються на	5 тиждень

	поведінкою. Соціальні проблеми суб'єктів девіацій. Проблеми сімей суб'єктів девіацій. Проблеми суспільства. Технології соціальної роботи у вирішенні соціальних проблем девіантної поведінки			особливостях розвитку особистості дитини (авторитарний, ліберальний, демократичний, нестійкий та ін.), конкретизувати їх наслідки, які виникають у поведінці. (1 год).	
6	Тема: Соціальні причини та чинники формування девіантної поведінки підлітків у соціумі Основні причини формування девіантної поведінки.. Соціальні чинники девіантної поведінки. Сім'я як головний мікросоціальний чинник формування відхилень у поведінці	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год. Практичне – 2 год	1, 2, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13,15, 16, 19, 23	Підготувати для обговорення повідомлення на тему: «Реальне насильство у віртуальному світі. Поради батькам як уберегти дитину від сексуального насилля». Підготувати і представити презентацію про прояви відхиленої поведінки, характерні для підліткового віку. (1 год)	6 тиждень
7	Тема. Психологічні передумови девіантної поведінки підлітків . Характерологічні поведінкові реакції підлітків, акцентуації характеру як Акцентуації характеру у підлітків. можливі фактори формування девіацій.	Лекція – 2 год.	1, 2, 4, 5, 6, 13, 21, 29		7 тиждень
7	Модульна контрольна робота	Практичне – 2 год.	1-30		7 тиждень
8	Тема. Рівні профілактики та стратегії протидії соціальним відхиленням Рівні профілактики соціальних відхилень: державний, інституційний, адміністративний.	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год Практичне – 2	1, 2, 3, 5, 21, 24, 28	На базі інституції або закладу соціальної профілактики девіантної поведінки (за вибором	8 тиждень

	Соціальна робота з групами девіантної поведінки. Види стратегій протидії соціальним відхиленням.	год.		студента) ознайомитися з його роботою та здійснити опис змісту роботи, кола клієнтів, клієнтів з девіантною поведінкою, використовуваних стратегій, методів та технологій профілактичної роботи. 2. Укладання звіту про виконання завдань. (1 год)	
9	Тема. Теорія соціальної профілактики протиправної поведінки. Протиправна поведінка як вид девіантної поведінки. Види протиправної поведінки. Категорії осіб, схильних до протиправної поведінки. Групи факторів формування протиправної поведінки. Особистісні характеристики та мотиви протиправної поведінки людини, схильної до свідомих правопорушень. Суб'єкти превентивної діяльності у сфері протидії протиправним проявам неповнолітніх осіб.	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год.	1, 2, 3, 5, 21, 24, 28, 29	На основі узагальнених характеристик скласти соціально-психологічні портрети неповнолітніх правопорушників, які відповідають характеристикам, що представлені у класифікації і типології правопорушників. (1 год.)	9 тиждень
10	Тема. Соціальна профілактика протиправної поведінки. Завдання соціальної роботи з правопорушниками. Сутність і напрями соціальної профілактики правопорушень. Соціальний патронаж осіб схильних до протиправної поведінки. Соціальна реабілітація осіб, які повернулися з місць позбавлення волі	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год Практичне – 2 год.	1, 2, 3, 5, 15, 21, 24, 28, 29	Підготувати і представити презентацію на тему «Булінг, як форма протиправної поведінки». Запропонувати рекомендації для педагогів щодо раннього виявлення учнів – жертв булінгу. Розробити проект шкільного інформаційного стенду «Булінг у шкільному	10 тиждень

				середовищі». (1 год)	
11	<p>Тема. Сутність адиктивної поведінки як форми соціальних відхилень та соціально-педагогічна профілактики залежності.</p> <p>Поняття адиктивної поведінки. Визначення і зміст основних понять теорії адиктивної поведінки. Види адиктивної поведінки. Етапи формування адиктивної поведінки.</p> <p>Сутність синдрому залежності. Види залежності у підлітків. Комп'ютерна залежність.</p>	<p>Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год</p>	1, 2, 3, 5, 21, 24, 28, 29	<p>Запропонувати письмові рекомендації учителям та батькам щодо конструктивної взаємодії з агресивними дітьми: вправи, спрямовані на навчання дитини прийнятним способом розрядки гніву і агресивності, а також реагування на негативну ситуацію в цілому.</p> <p>Розробити план заходів з превенції комп'ютерної залежності у рамках загальношкільного проекту «Комп'ютероманія – бомба уповільненої дії».</p> <p>Підготувати пам'ятку для підлітків «Безпечна поведінка в Інтернеті»</p> <p>(1 год)</p>	11 тиждень
12	<p>Тема. Соціальна профілактика хімічних адикцій.</p> <p>Класифікації наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Сутність синдрому залежності. стадії її формування Групи ризику наркотизації. Мотивації до вживання наркотиків.</p> <p>Сутність соціальної профілактики адиктивної поведінки. Моделі соціальної профілактики</p>	<p>Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год Практичне – 2 год.</p>	1, 2, 3, 5, 11, 21, 24, 28, 29	<p>Підготувати і представити презентацію на тему «Соціальна профілактика наркотизації (моделі й технології). Методика «Зменшення шкоди». Метод «рівний – рівному».</p> <p>(1 год)</p>	12 тиждень

	наркотизації. Методи загальної профілактики. Підхід «зменшення шкоди» у профілактиці адиктивної поведінки. Соціальна реабілітація наркозалежних				
13	Тема. Жебракування й бродяжництво як види девіантної поведінки Жебракування і бродяжництво як форми соціального аутсайдерства. Групи безпритульних та жебраків. Причини безпритульності та жебрацтва. Соціально-педагогічна і психологічна етіологія дитячої безпритульності. Класифікація видів втеч дітей з дому.	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год	1, 2, 3, 5, 11, 21, 24, 28, 29	Підготувати і представити презентацію на тему «Дитяча безпритульність в Україні: статистика та соціальна профілактика» (1 год.)	13 тиждень
14	Тема. Соціальна сутність і соціальна профілактика вандалізму як виду девіантної поведінки. Сутність вандалізму. Вандалізм як прояв соціальних відхилень в поведінці. Причини молодіжного вандалізму. Види вандалістичної поведінки. Мотиви вандалістичної поведінки. Стратегії соціальних профілактичних дій і напрями соціальної профілактики вандалізму неповнолітніх.	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год Практичне – 2 год.	1, 2, 3, 5, 11, 14, 25, 27, 29	Підготувати і представити презентацію на тему «Вандалізм — особливий різновид деструктивної поведінки» (1 год.)	14 тиждень
15	Тема. Суїцидальна поведінки та можливості її соціальної профілактики. Сутність суїцидальної поведінки та її види. Соціальні чинники формування суїцидальної поведінки. Психологічні чинники суїцидальної поведінки. Класифікація мотивів суїцидальної поведінки. Типи підліткових аутоагресій. Характеристика стану суб'єкта суїцидальної поведінки. Зовнішні ознаки суїцидальних намірів людини. Профілактика суїцидальної поведінки.	Лекція – 2 год, Семінарське – 2 год	1, 2, 3, 5, 11, 12, 19, 28, 29	Підготувати та представити основні підходи до вибору профілактичних технологій (за Л.М.Вольноюю); розкрити зміст інформаційного, соціально-профілактичного, медико-біологічного, соціально-педагогічного підходу; опрацювати методичку контактної взаємодії Л. Філонової.	15 тиждень

				На основі вивчення психолого-педагогічної літератури скласти покажчик психолого-педагогічних технологій відхиленої поведінки. (1 год).	
16	<p>Тема. Зарубіжний досвід попередження агресивної поведінки підлітків</p> <p>Сутність соціально-педагогічної профілактики. Види соціально-педагогічної профілактики: державна, суспільна, соціально-медична і організаційно-виховна. Мета профілактики - попередження, усунення чи нейтралізація основних причин та умов, які викликають різноманітні соціальні відхилення негативного характеру та інші соціально небезпечні прояви у поведінці. Аналіз досвіду соціально-педагогічної профілактики у Німеччині. Рівні профілактики. Особливості програм профілактики. Основні напрями діяльності соціальних педагогів з підлітками у США. Підходи до роботи соціального педагога з девіантними підлітками У Великій Британії. Політика надання соціальної підтримки у Франції.</p>	Лекція – 2 год, Семинарське – 2 год	1, 2, 3, 5, 11, 12	<ol style="list-style-type: none"> 1.Опрацювати текст лекції 2. Ознайомитися із рекомендованими джерелами. 3. Підготуватися за планом практичного заняття 4. У робочому зошиті в схематичному вигляді подати відповіді на питання до обговорення на СЗ. 	16 тиждень
16	Модульна контрольна робота	Практичне – 2 год.	1-30		16 тиждень